

liburnske kulture (keramika, oružje, nakit od bronce i srebra), iz ant. razdoblja (skulptura, mozaici, arhit. epigrafika, ukrasi, keramika, staklo, sitna brončana plastika, obrada kosti), ranokršć. razdoblja (mozaici, relikvijari, reljefi, nakit), materijal iz starohrv. nekropola i predromaničku skulpturu. — *Kulturnohistorijski odjel Narodnoga muzeja* posjeduje zbirke kamene plastike od romanike do baroka, zbirku majoličnih posuda XIV–XVII. st., namještaj i portrete XVII–XIX. st. U stalnom je postavu izložba urbanističkoga razvoja grada (makete, nacrti, fotografije). — *Galerija umjetnina Narodnoga muzeja* posjeduje zbirku ikona, manju zbirku slikarstva XVII–XVIII. st., zbirku slika F. Salghetti-Driolija, slike hrv. slikara XIX. i XX. st., te veću zbirku suvremenoga hrv. i stranoga slikarstva. Zbirka suvremenoga kiparstva je znatno skromnija. Galerija priređuje trijenalne izložbe slikarstva »Plavi salon« i umjetničke fotografije »Čovjek i more«. — *Etnografski odjel Narodnoga muzeja* posjeduje dragocjene primjerke nošnja, nakita i drugih rukotvorina iz zadarskoga područja: Ravnih kotara, Bukovice, obalnoga pojasa i otoka. — *Stalna izložba crkvene umjetnosti*, osn. 1976. i smještena u adaptiranim prostorijama samostana benediktinki Sv. Marije, izlaže umjetnine u vlasništvu katedrale, samostana benediktinki, nekih seoskih crkava, crkve Sv. Šimuna i Narodnoga muzeja. Obuhvaća primjerke skulpture od kamenih romaničkih reljefa iz katedrale i crkve Sv. Tome, drvenih gotičkih kipova iz katedrale do baroknih mramornih kipova iz crkve Sv. Donata, zbirku romaničkih i gotičkih slika na drvu, poliptih V. Carpaccia iz katedrale, sliku »Uznesenje Marijino« L. Luzzia i nekoliko vrijednih baroknih oltarnih slika. Osobito je vrijedna bogata zbirka zlatarskih radova od ranoromaničkih relikvijara do baroknih okvira i okova za ikone. Ističu se gotički relikvijari i crkv. posude izrađeni u raznim zlatarskim tehnikama. U zbirci vezova najvrjedniji je antependij iz XIV. st., a vrlo je bogata i zbirka čipaka iz XVI. i XVII. st. — Crkvene riznice također čuvaju vrijedne umjetnine. U franjevačkom samostanu nalazi se zbirka srednjovj. slika, minijatura, skulptura u drvu i crkv. ruha. U samostanu trećoredaca postoji mala zbirka umjetnina (Alešijev reljef, slike iz XVI. st.). U riznici pravosl. crkve Sv. Ilije čuva se zbirka ikona, crkv. posuda i knjiga. Vrijedna je ikona Sv. Spiridiona Konstantina Zane.

LIT.: C. F. Bianchi, *Zara cristiana*, I, Zadar 1877. — G. Sabalich, *Guida archeologica di Zara*, Zadar 1897. — V. Brunelli, *Storia della città di Zara*, Venezia 1913. — G. Bersa, *Guida storico artistica di Zara*, Trieste 1926, 1932. — C. Cecchelli, *Zara, catalogo delle cose d'arte e antichità*, Roma 1932. — A. Benvenuti, *Zara nella cinta delle sue fortificazioni*, Milano 1940. — Isti, *Storia di Zara*, I i II, Milano 1944. i 1952. — Muzeji i zbirke Zadra, Zagreb 1954. — I. Petricoli, *Urbanistički razvoj zadarske luke*, Pomorski zbornik, II, Zadar 1962. — Zadar (zbornik), Zagreb 1964. — S. Petricoli, *Majolika iz Zadra* (katalog), Zagreb 1971. — I. Petricoli, *Umjetnička obrada drveta u Zadru u doba gotike*, Zagreb 1972. — M. Krleža, M. Grgić i M. Grčević, *Zlato i srebro Zadra i Nina*, Zagreb 1972. — I. Petricoli, *Spomenici u Zadru*, Zadar 1973. i 1981. — Isti, *Lik Zadra kroz stoljeća* (katalog), Zadar 1975. — N. Klaić i I. Petricoli, *Zadar u srednjem vijeku*, Zadar 1976. — M. Suić, *Antički grad na istočnom Jadranu*, Zagreb 1976. — M. Stagličić, *Urbanistički razvoj Zadra u prvoj polovici XIX. st.*, Zadarska revija, 1979. — M. Suić, *Zadar u starom vijeku*, Zadar 1981. — Š. Batović, 150 godina Arheološkog muzeja u Zadru, Zadar 1982. — A. Travirka, *Likovno stvaralaštvo u Zadru 1945–1982*, Zadar 1982. — I. Petricoli, *Tragom srednjovjekovnih umjetnika*, Zagreb 1983. — Isti, *Škrinja Sv. Šimuna u Zadru*, Zagreb 1983. — P. Vežić, *Crkva Sv. Trojstva (Sv. Donata) u Zadru*, Zagreb 1985. — T. Raukar, I. Petricoli, F. Švelec, Š. Peričić, *Zadar pod mletačkom upravom*, Zadar 1987. — M. Stagličić, *Graditeljstvo u Zadru 1868–1918*, Zagreb 1988. — I. Petricoli, M. Domijan i P. Vežić, *Sjaj zadarskih riznica* (katalog), Zagreb 1990. — Cultural Heritage of Croatia in the war 1991/92, Zagreb 1992. — Zadar Anno Domini 1991, Zadar 1992. — M. Stagličić, *Klasicizam u Zadru*, Zadar 1995. I. Pet.

ZADARSKI ANTIFONARI, pet antifonara u samostanu Sv. Frane u Zadru. *Antiphonarium »H«* potječe vjerojatno iz XIV. st., s minijaturama koje odaju jaku retardaciju prve pol. XIII. st. padovanskoga kruga. Slova sastavljena od terato-fitomorfni stiliziranih elemenata s prikazom blagdana na neutralnoj pozadini. *Antiphonarium »C«* nastao je u XIV. st. u venecijanskome krugu. Slova su urešena geometrijskim i biljnim motivima, zagasitih boja. *Antiphonarium »F«* nastao je u XVI. st. u bolonjskom krugu; ukrašen geometrijskim i biljnim motivima. *Antiphonarium »G«* potječe također iz bolonjskoga kruga XIV. st.; inicijali su ukrašeni teratološko-geometrijsko-biljnim ornamentom unutar kojih su prikazi blagdana na imaginarnoj pozadini. *Antiphonarium »E«* nastaje unutar venec. kruga XIV. st.; inicijali su ukrašeni geometrijskim i biljnim, pretežno crveno-plavim ornamentom.

LIT.: H. Folnesics, *Die Illuminierten Handschriften in Dalmatien*, Leipzig 1917. — A. Matijević, *Porijeklo renesansnih psaltira Franjevačkog samostana u Zadru*, Radovi HIJZ, 1954, 1. — Minijatura u Jugoslaviji (katalog), Zagreb 1964. — L. Mirković, *Minijature u antifonarima i gradualima manastira Sv. Franje Asiškog u Zadru*, Beograd 1977. — A. Badurina, *Iluminirani rukopisi u Hrvatskoj*, Zagreb 1995. R.

ARHEOLOŠKI MUZEJ U ZADRU

ZADARSKI PSALTIR (*Psalterium Chori »M«*), iluminirani rukopis iz XV. st. u samostanu Sv. Frane u Zadru. Ukrašen renesansnim viticama od akantova lišća sa životinjama i puttima, sve u živim bojama i zlatu. Osobito su živo slikane minijature na zlatnoj podlozi u velikim inicijalima (u inicijalu B: kralj David sjedi pred brdima i drvećem i svira, u inicijalu E: tri anđela pjevaju i sviraju).

ilustracija na str. 484

LIT.: Minijatura u Jugoslaviji (katalog), Zagreb 1964. — A. Badurina, *Iluminirani rukopisi u Hrvatskoj*, Zagreb 1995. L. D.

ZADARSKI ANTIFONAR »E«, inicijal

